

Al 10 jaar meer achter je

De woongemeenschap Vrijburcht viert in het tweede weekend van april het 10-jarig bestaan. Een van de activiteiten is een minisymposium op vrijdagavond waarin de voor- en nadelen van dit complex - dat gebouwd is volgens het principe van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) - uitgebreid aan bod komen. Dit is een cadeautje voor iedereen die hier momenteel mee bezig is, zoals veel IJburgers die in eigen beheer op Centruimeiland willen bouwen. En voor iedereen die weleens wil kijken achter de muren van Vrijburcht, is daar zondag de mogelijkheid voor. In de aanloop vertellen bewoners Peggy Wilting en Menno Vergunst wat Vrijburcht bijzonder maakt.

Het is alweer ruim 15 jaar geleden dat Menno Vergunst en Johan Vlug zich aansloten bij de CPO-groep rondom Hein de Haan (zie kader). Voor die tijd was dit een opzienbarend plan: een woongemeenschap voor gezinnen met een grote onderlinge sociale cohesie, maar aan de andere kant ook met voldoende individuele vrijheid. Het motto van Vrijburcht - want dat werd de naam - spreekt wat dat betreft

boekdelen en staat nog steeds fier overeind: 'Meer dan alleen wonen achter je voordeur.'

Gezamenlijkheid

Peggy, die Hein kende van een ander collectief op Borneo-eiland en zich vrij snel met haar man aansloot, zegt het op een andere manier: "In gezamenlijkheid het leven aangenaam maken." Ze zegt ook: "Ik snap je vraag of dit een soort moderne commune is, maar dat is het niet. Want? Bij een commune gooit iedereen zijn inkomen op een grote hoop en draagt iedereen bij aan het totaal en dat is hier niet gebeurd en is ook nooit de bedoeling geweest. Het basisidee is dat iedereen kon aangeven hoeveel vierkante meter zij of hij wilde kopen binnen het complex om een huis te kopen en daarvoor is gewoon betaald. Aan de andere kant vind ik het wel een soort dorp binnen de stad. Mijn man komt uit Rio de Janeiro en ik kom uit een Nederlands dorp en dat is eigenlijk niet te verenigen, maar het is hier wel gelukt en dat geeft goed aan wat dit is."

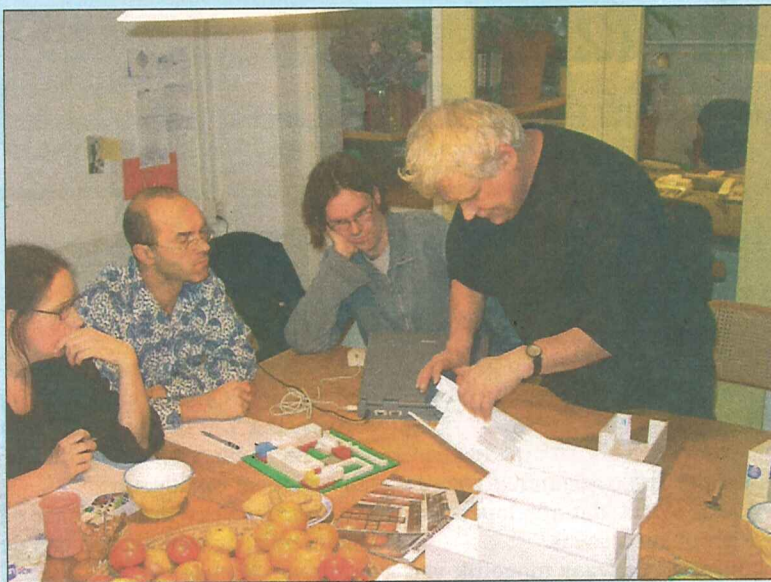
52 woningen

De initiatiefgroep kon al snel tegen een relatief gunstig tarief een prachtstukje land bemachtigen

De woningen en binnentuin tijdens het 5-jarig bestaan.

Hein de Haan noemde Vrijburcht 'een vrij brave woongemeenschap'

Een van de inloopgesprekken van toekomstige bewoners van Vrijburcht bij Hein de Haan (met grijze haardos).

IJburg is eigenlijk nog te jong om iconen te hebben. Maar de eigenzinnige Hein de Haan, die op dinsdag 4 augustus 2015 totaal onverwacht op 72-jarige leeftijd overleed, was er één. Hein, architect van beroep en vrijdenker uit overtuiging, was een van de grondleggers van Vrijburcht - het idee is van hem - en hij woonde er zelf. Toen hij op IJburg ging wonen - daarvoor woonde hij jaren op een schip dat afgemeerd lag aan de Oude Schans - verklaarde menigeen hem voor gek, want wat moest

hij, oud-kraker Hein de Haan, nu in zo'n yuppengat? Hij zei in een interview in 2014 onder andere over Vrijburcht: "Iedereen binnen Vrijburcht kan zijn ding doen. Wil je wonen en werken combineren dan zijn er in Amsterdam niet veel plekken waar dat mogelijk is en al helemaal niet op zo'n mooie locatie. Er wonen hier min of meer vrijgevochten types, maar het geheel is een vrij brave woongemeenschap. Hier wordt niet de revolutie gepredikt."

aan het water op IJburg. Nadat iedereen zijn wensen had aangegeven, bleek er plek te zijn voor 52 woningen. Volgens Menno Vergunst is dit aantal toevallig ontstaan, maar achteraf is het wel de ideale schaalgrootte. "In een kleine groep merk je vaak

zamenlijk schaatsen, paaseieren zoeken, in de zomer regelmatig gezamenlijk zwemmen en na de zomervakantie bij elkaar komen om de zomer af te sluiten. En er zijn verschillende groepjes, zoals van een paar bewoners die zowat het hele jaar door in het buiten-

of met een deel van de bewoners samen gegeten. Maar er is volledige vrijheid om mee te doen of niet. Er zijn bijvoorbeeld twee bewoners die zich op een gegeven moment verplicht voelden om, als ergens een groepje gezellig zat te borrelen, aan te schuiven. Maar ze voelden zich daar ongemakkelijk bij, daar hebben we het even over gehad, en iedereen voelt zich er fijn bij hoe het nu gaat. Het is natuurlijk wel waar dat je gevoel moet hebben voor leven in een groep. In het begin waren er ook mensen geïnteresseerd die puur en alleen uit waren op een mooie betaalbare woning op een unieke plek, zonder dat ze er verder wat voor wilden doen. Die zijn uiteindelijk afgehaakt."

'In gezamenlijkheid het leven aangenaam maken'

dat men veel meer verbonden zit aan elkaar, en die verbondenheid is hier ook, maar je hebt ook je eigen vrijheid. Wordt een groep groter dan wordt het anoniemer en is de verbondenheid kleiner of zelfs helemaal weg. Of dit een les is voor woongroepen die nu worden gestart? Dat weet ik niet. Elke groep heeft zijn eigen dynamiek en ontwikkelt zich zoals dat nu eenmaal gaat. Dus een CPO met vijf kan ook heel goed werken. Maar ik vind deze omvang ideaal."

Niet te klef?

Een belangrijk vraag is hoe het wonen binnen Vrijburcht zich heeft ontwikkeld: wordt alles met elkaar gedeeld, heb je in de praktijk ook je vrijheid en wordt het op een gegeven moment niet te klef? Menno: "Er zijn een paar gezamenlijke activiteiten die kenmerkend zijn voor wonen op Vrijburcht, zoals het inluiden van het nieuwe jaar, als er ijs ligt ge-

water zwemmen (dit groepje heet Leuk Is Anders) en er is een leesgroepje. Ook wordt regelmatig in de binnentuin of kas met iedereen

Feest in tweede weekend van april

Het programma ter gelegenheid van de viering van het 10-jarig bestaan vindt plaats op vrijdag 7, zaterdag 8 en zondag 9 april.

Op vrijdag is er voor bewoners en geïnteresseerden in het theater een minisymposium waarin gepraat wordt over de mogelijkheden en kansen die een woongemeenschap à la Vrijburcht biedt voor de groep en de buurt. Bij interesse gaarne aanmelden via info@vrijburcht.com.

Zaterdag is er een feestprogramma voor de bewoners, met onder andere activiteiten voor de jeugd, een gezamenlijke verrassingsmaaltijd op de binnenplaats

die wordt afgesloten met een gezamenlijk dessert dat wordt gemaakt door de bewoners van de Roef en tot slot een bonte avond voor de bewoners.

Zondag stellen de bewoners tussen 12.00 en 16.00 uur Vrijburcht open voor IJburg en wijde omgeving. Iedereen kan dan een kijkje komen nemen in het complex en in een aantal woningen. Deze open dag wordt opgeluisterd door een aantal kramen die worden bemand door ondernemers die met elkaar zijn verbonden in de Collective Store op IJburg en met muziek.

dan alleen wonen voordeur

Kenmerkend

Menno vult aan: "Kenmerkend voor Vrijburcht is dat de voordeuren naar binnen zijn gericht. Stap je de deur uit, dan kom je elkaar tegen en zeg je elkaar minimaal gedag. Peggy: "Kenmerkend is ook dat je elkaar helpt. Enige tijd terug had iemand een gebroken been en als dan via het prikbord en onze interne e-mailgroep wordt gevraagd om even te helpen, dan hoeft diegene niet bang te zijn dat er lege plekken in de agenda zijn. Het is daarmee ook een sociaal vangnet."

Ze vervolgt: "En de ruileconomie, dat vind ik ook helemaal wat Vrijburcht tot Vrijburcht maakt. In het complex zijn 'een paar, zoals wij dat noemen, 'weggeef-mee-neemplanken. Iedereen die iets overheeft of niet meer gebruikt, legt dat daar neer en iemand anders die dat kan gebruiken, kan het dan meenemen. Dat vind ik een fantastisch systeem."

Theater

Naast de 52 woningen maken een aantal bedrijfsruimtes van bewoners, een locatie van een woonzorggroep voor jongeren met een lichtverstandelijke beperking (de Roef), een ruimte voor kinderopvang (Kids Planet), café-restaurant Vrijburcht en een gemeenschappelijke ruimte die Theater Vrijburcht is geworden deel uit van het complex. Het theater wordt als enige door de bewoners geëxploiteerd. Menno legt uit hoe dit ontstaan is: "Vanaf het begin zitten een acteur en actrice binnen de groep en die wilden heel graag een oefenruimte. Dat werd een gemeenschappelijke ruimte die vervolgens organisch is gegroeid. We hingen bijvoorbeeld een beamer op om films te draaien voor de bewoners, en op een gegeven

Vrijburcht is niet te missen wanneer je vanuit Oost over de fietsbrug rijdt.

FOTO'S: DIGIDAAN

moment kwam, omdat dit een uithoek van Amsterdam is, de vraag of ook anderen daarvan gebruik konden maken. Dat heeft zich gaandeweg uitgebreid tot het theater. De eigenaar van de gemeenschappelijke ruimte is de Vereniging van Eigenaren waarvan uit een stichting is ontstaan die het theater exploiteert en ge-

rund wordt door bewoners van Vrijburcht."

Verkocht

De Roef, de kinderopvang en het café opereren anders. Deze ruimtes zijn verkocht aan woonstichting de Key die de ruimtes verhuurt aan exploitanten (die de bewoners hebben aangedragen;

dat dan weer wel). Het is dus niet toevallig dat het café werd uitgebaat door een van de bewoners en het faillissement van het café in 2014 is dan ook een van de minder leuke periodes in het bestaan van Vrijburcht. Menno zegt: "De Buurt en wij hebben waar mogelijk geprobeerd te helpen en toen het op het randje zat, hebben we de Key gevraagd of de bewoners incl. buurtbewoners het café tegen een billijke prijs konden kopen. Helaas is dat niet gelukt en nu zit er een uitbater van buitenaf in. Dat loopt weer prima, maar dat is alles bij elkaar natuurlijk geen juichverhaal."

Maar hoe dan ook is alles bij el-

kaar helder dat de bewoners overwegend tevreden zijn met hun bijzondere woongroep op een bijzondere locatie op IJburg. Hetgeen de vraag oproept: is er iets dat, met de wetenschap van nu, anders of zelfs beter had gekund? Peggy: "Het project had wel duurzamer gekund. De meeste bewoners hebben nu na veel vijven en zessen zonnepanelen op het dak, maar als je toch gezamenlijk de schouders onder zo'n project zet, dan kun je dat soort dingen beter meteen aan het begin oppakken." Menno: "Maar the bottomline is inderdaad dat dit een heel geslaagd project is."

De eerste bewoners van Vrijburcht maakten tien jaar geleden kennis met hun nieuwe stekkie.

Tips voor succesvol CPO

Op Centrumeiland worden rond de 1300 woningen gebouwd, waarvan een groot aantal via het systeem van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Je ziet nu regelmatig verzoeken van bewoners om met anderen in contact te komen om een dergelijke woongroep op te zetten. Voor hen hebben Peggy en Menno de volgende 10 tips:

- Zorg dat vanaf het allereerste begin alle informatie wordt gedeeld.
- Wees open en eerlijk naar elkaar.

- Respecteer elkaar en elkaars mening.
- Denk in kansen en mogelijkheden, niet in wat niet kan.
- Zorg voor consensus.
- Wees open naar elkaar.
- Zorg dat meerdere mensen het project dragen.
- Zorg voor een goed onderbouwde financiële analyse en planning.
- Wees niet star en durf een beslissing die achteraf minder goed is, terug te draaien.
- Zorg voor heldere afspraken.